

Izdebno_1
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	międzychodzki	
Gmina	Sieraków	
Miejscowość	Izdebno	PMI_SI_IZ

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	11.02.2013	Miejsce wykonania	Dom informatorki
Czas trwania	1:27:22	Forma i wielkość	Plik audio, Mp3/stereo 51,2 MB
Przeprowadzający	D.W.-W.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
PMI_SI_IZ_001	K	41 lat	członek Rady Sołeckiej	

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	„Nazwa pochodzi od tego jeziora państwa Baków i te jezioro wiejskie, ono się nazywało kiedyś Izdebienianka, no jakoś tak.” „A legenda... nie pamiętam jej, ale jest na pewno legenda...”
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	„Ja nie za bardzo się orientuję. Nie wiem”.
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	„No wiem właśnie, że to jezioro jest Izdebienianka”.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	„Ja nie wiem czy w Izdebnie coś takiego jest...”
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne	
1.	<p>św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)</p> <p>„Andrzejki, nie to znaczy... Tak, najczęściej tą zabawę, którą organizujemy sobie tutaj we wsi, bo ciężko jest w ogóle ludzi namówić, żeby na przykład odbyły się tam dwie, trzy zabawy, bo po prostu nie ma chętnych na to. I teraz już chyba drugi rok z rzędu właśnie zorganizowaliśmy sobie andrzejkową tego względu, że wszyscy mają czas, po lecie to tak jakoś finansowo</p>

		<p>każdego stać na to, żeby tam... bo to zależy, nie raz to jest tam kwota 100 zł, 80zł w zależności od tego ile nam się tam uda jeszcze od jakichś sponsorów załatwić. Tak że właśnie przez ostatnie dwa lata organizowałyśmy, ale to koło gospodyń, razem ze strażakami. Najczęściej jest tak, że część tych mężów dziewczyn z koła gospodyń, to są właśnie też zarówno strażacy, także zawsze to razem organizujemy, żeby..." Zabawy odbywają się w świetlicy wiejskiej.</p> <p>„One nie wglądają tak, jak typowe andrzejki, że są wróżby i te sprawy, nie. To jest po prostu zabawa". Na zabawy pieczone są ciasta.</p> <p>Katarzynki nie są znane.</p>
2.	św. Marcina/11 listopada	<p>„To znaczy we wsi nic się takiego nie dzieje z tym świętem, a w domach to tak jak wszędzie – rogale. Ja akurat nie piekę sama bo mi nie wychodzą, tam raz się zniechęciłam, kupuje." Najczęściej są z tym białym makiem.</p>
3.	Adwent	<p>„Znaczy we wsi, to nie wiem. We wsi to chyba tylko to, że w adwent, no to ten okres przed Świętami Bożego Narodzenia, to wiadomo nigdy się nic nie odbywa takiego głośnego, nawet młodzież, która tam lubi się gdzieś spotykać na sali, to tam, to widać, że ta sala jest w tym okresie pusta.. Jest to przestrzegane. (...) Wtedy faktycznie w te święta widać, że ludzie jakoś tak się bawią i więcej alkoholu spożywają".</p> <p>W czasie postu nie spożywa się specjalnych potraw „W piątek, byłam tak wychowana, że w piątek najczęściej pościmy. Tak staram się też dzieci jakoś wychowywać, żebyśmy jednak tego mięsa w piątek unikali. Wtedy są jakieś naleśniki, placki ziemniaczane, jakieś sine kluchy, a jak coś szybszego to jajko sadzone z kapustą, czy zupa owocowa. Ale w adwencie to już szczególny nacisk na to kładziemy.”</p>
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	<p>„No to tak jak wszystkie dzieciaki, jakieś tam prezenciki drobne. Ale nigdy nie szalałam z prezentami jakimiś takimi dużymi. Ja też byłam tak w domu wychowana, że mikołajki to jednak słodczyce.”</p> <p>Prezenty wkładane były „No najczęściej były wkładane w te buty, ale było i tak, że jak oni nie uszykowali tych butów, albo one się tam nie mogły zmieścić, to najczęściej mieli gdzieś to tam powkładane do swoich pokoi”.</p>
5.	Wigilia	<p>„Ja to mam w ogóle szaleństwo. Ja bardzo lubię przygotowania do świąt i wydaje mi się, że nie raz trochę przesadzam, bo zdarza się tak, że nie raz jestem tak naharowana na te święta, że</p>

jak przychodzą te święta to mi się już wszystkiego odechciewa.”(...)

„Drzewko tak, zawsze musi być żywe. Ubieramy wcześniej. Nigdy nie ubieram w wigilię... Pamiętam, że jak byliśmy mniejsze, to moja mama miała tak zwyczaj, że ubierałyśmy to z siostrą w wigilię, ale ja odkąd sama jestem panią w swoim domu, to nie. Zawsze jest to robione wcześniej, ze względu na to, że po prostu brakuje tego czasu. (...) Ja staram się zawsze kupować którąś z jodeł. One fajnie wytrzymują i jest z nimi mniej bałaganu”. „Na choince z reguły, to znaczy tak, jak dzieci były mniejsze to były i ozdoby kupne ale były też ozdobny, które dzieci wykonały (...), a teraz nie, teraz choinka to jest typowo nasza modnisia, w zależności od tego co tam... tak też zawsze kolorystycznie jest zawsze dobrane”. (...) Choinka w domu rodzinnym informatorki „zawsze była sztuczna i zawsze była taka bardzo pstrokata, bardzo kolorowa, cały misz masz na niej był, łącznie z naszymi jakimiś tam naszymi robótkami.”

Informatorka przygotowuje wszystkie potrawy sama.

„Chyba nie mam dwanaście potraw, bo to jest chyba nie do wykonania, ale dużo tam nie brakuje. Jest śledzik, najczęściej tam w śmietance, jest karp smażony, jest jeszcze jakaś ryba (...) najczęściej zapiekana, jakiś dorsz czy mintaj w takiej zalewie śmietankowej, ona tam jest z przyprawami, Barczyk, są pierogi z grzybami (...), jak starcza czasu to są robione krokiety (...), kapustę z grzybami, mąż sobie robi kompot z suszu i makiełki.”

Pod obrusem często jest siano, jednak nie jest to bardzo ważny zwyczaj.

Przed wigilią domownicy dzielą się opłatkiem. „Jak mama żyła, to należało to do mamy, to ona składała nam wszystkim życzenia, dziękowała nam za ten rok, który razem przeżyliśmy. Opłatków było kilka, może nie tyle co członków rodziny. Zawsze takie mniejsze były kupowane. Zawsze zostaje, gdy na przykład ktoś przyjdzie do nas w pierwsze czy w drugie święto, żeby z nim też się podzielić.” Po podzieleniu się opłatkiem najmłodszy domownicy czytają fragment Biblii.

Podczas wigilii nie powinno się odchodzić od stołu. Należy unikać konfliktowych sytuacji, kłótni. Przygotowywane jest jedno dodatkowe nakrycie.

Córka informatorki gra kolędy na flażolecie. Oglądane są programy w telewizji, w których śpiewa się kolędy. Po wigilii rodzina biesiaduje przy kawie i cieście.

Dawniej po wigilii do dzieci przychodził gwiazdor. „Był

		<p>ubrany tak jak prawdziwy gwiazdor: Czapa, czerwony kubrak, duża broda biała, jakieś tam ciemne buty, gruby pas no i różgę. Różgę zawsze miał odpowiednią przygotowaną, żeby się na nikim nie połamała.” Dzieci miały powiedzieć wierszyk lub coś zaśpiewać.</p> <p>Gdy informatorka była dzieckiem, przychodził do niej gwiazdor: „No miał wszystko co niby trzeba, ale to nie był czerwony kubrak tylko jakieś tam stare futro z jakimś takimi kołnierzami futrzanymi, czapę tam jakąś miał i miał maskę, takie te sztuczne maski gwiazdora z jakąś brodą”</p> <p>„I wiadomo wigilia jest postna, mimo że już teraz nie ma tego obowiązku”</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Święta spędzane są rodzinnie. W drugie święto zazwyczaj spędza się ze znajomymi. W święta spożywa się to, co było przygotowane na święta. Nie gotuje się obiadów.
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>„Wydaje mi się, że większość mieszkańców naszej wsi spędza go jednak w domu, że to są domówki. My z mężem akurat wychodzimy, staramy się wychodzić na jakąś taką imprezę organizowaną.” (...) O tej dwunastej wychodzą z domów i są te petardy wystrzeliwane i widać, że po prostu spędzają czas w domu.” Sąsiedzi składają sobie życzenia. W tym dniu nie organizuje się zabaw we wsi.</p> <p>We wsi istnieje zwyczaj wystawiania furtek. Rzuca się je w takie miejsca, żeby trudno było ją znaleźć.</p>
8.	Trzech Króli	„Ja staram się być na mszy świętej, jadę do kościoła no i chodzą tutaj Trzej Królowie. Dzieciaki przebierają się. Najczęściej są ze dwie ekipy. Jest diabeł, jest król, jest aniołek”. Śpiewają kolędy. Królom daje się słodycze i pieniądze.
9.	Kolędnicy	Brak informacji.
10.	MB Gromnicznej	<p>Msza święta. Z gromnicą chodzi się do kościoła. Informatorka stara się brać do kościoła gromnicę każdego z domowników – co roku inną.</p> <p>Zapalanie gromnicy: „Moja mama praktykowała podczas takich ostrych burz. No ja jakoś zapominam, żeby ją tam szukać.”</p>
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	<p>Informatorka często korzysta z zabaw karnawałowych. W tłusty czwartek spożywa się pączki.</p> <p>Ostatki – najczęściej chodzi się na imprezy – do godziny 24.00</p>

		W kilku okolicznych wioskach organizuje się zabawy karnawałowe, na których bawią się przebierańcy. Orkiestra gra zazwyczaj pięć piosenek, przeznaczonych specjalnie dla przebierańców. Przebierańcy są proszeni do tańca przez pozostałych członków zabawy.
12.	Topienie Marzanny	Dzieci topią Marzannę w szkole w Lutomiu.
13.	Środa Popielcowa	„Środa Popielcowa jest zwykłym dniem pracy i wieczorem sypanie głowy popiołem i ścisły post. Ścisły. Także jeden posiłek taki do syta – typowo postny i dwa jakieś delikatniejsze.” W ten dzień spożywa się zazwyczaj śledzie z ziemniakami w mundurkach.
14.	Śródpoście	Informatorka stara się uczestniczyć w kościele w drodze kryzowej w każdy piątek.
15.	Niedziela Palmowa	„Córka najczęściej szła z taką palną zrobioną z sztucznych traw i kwiatów słomianych (...), a ja zawsze z tradycyjnymi palmami (bazie kotki)... Ja je obtaczam z wianuszkami z gryczpanu i czymś białym na dole.” Palmy są ustawiane w domu, po pewnym okresie są palone.
16.	Triduum Paschalne	Informatorka spędza te dni zazwyczaj na przygotowaniach do świąt. Rzadko uczestniczy w nabożeństwach w kościele.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>Święconka: „Koszyczek tradycyjny, tak jak u wszystkich. A więc tam baranek z masła, jajka, wędlinka, szyneczka, chlebek, sól pieprz, cytrynka zrobiona na swinę, pomarańczko. Jak dzieci były mniejsze to one nosiły swoje koszyczki wiadomo ze słodyczami, czyli tam jakiś zajaczek z marcepanu, jakiś z czekolady, jakieś jajeczka czekoladowe, kolorowe, pomarańczka, czekolady, a teraz nie. Teraz najczęściej wyręcza mnie w tym córka, czyli córka idzie z jednym dużym koszem. Tam się znajdują wszystkie te potrawy podstawowe, takie które są święcone, no i coś tam słodkiego, zęby też było, nie?</p> <p>Malowanie jajek: „Jak córka była młodsza i miała ku temu szczególny zapał to tak, a teraz najczęściej to robimy takie te, z tych gotowych, co się wkłada w taką osłonkę do wody gorącej”.</p> <p>Jajek w koszyczku jest trzy-cztery. „Jajkiem się dzielimy. Tak jak w wigilię opłatkiem. Te jajeczka SA obierane, są na talerzyku ładnie, takim na serwetce, i tymi jajkami, każdy</p>

		<p>dostaje po prostu część tego jajeczka i tym się dzielimy. Te które są święcone, są jedzone w pierwszy dzień świąt, podczas śniadania wielkanocnego, kiedy sobie składamy życzenia.”</p> <p>„Wszystko co jest święcone, jest podzielone”.</p> <p>Zając: Na święta istnieje zwyczaj obdarowywania się prezentami. Dawniej dzieci przygotowywały gniazdka ze słomy.</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	<p>Święta spędza się z rodziną.</p> <p>Na wsi istnieje zwyczaj polewania się wodą, praktykowany przez dzieci.</p>
19.	Zielone Świątki	<p>W zielone świątki idzie się do kościoła. Informatorka przystraja dom (na zewnątrz) tatarakiem.</p>
20.	Boże Ciało	<p>„Msza święta – to już musi być. Po mszy świętej przywozimy do domu brzożkę, gałązkę brzozy, sprzed ołtarzy, które są robione (...) to przez jakiś czas jest w domu, a potem albo jest wynoszone na strych albo tato utyka w pole. Wierzono, że jak była przeniesiona ta brzoza z Bożego Ciała na zagrodę, na pole, to zwiastowała dobre plony i w ogóle błogosławieństwo. Ona sobie tam zostaje.” Ojciec informatorki kilka gałązek wkłada ze obraz. Gałązki muszą zostać tam przez cały rok.</p>
21.	św. Jana	<p>Brak informacji.</p>
22.	MB Zielnej	<p>We wsi nic się nie dzieje. „Gospodyni robią te wianuszki, które są tam zabierane do kościoła. Z kwiatów i ziół”. Informatorka robi wianek z kwiatów, które rosną w najbliższej okolicy. Poświęcony wianek wiesza się w domu. Po pewnym czasie zostaje spalony.</p>
23.	MB Siewnej	<p>Brak informacji.</p>
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	<p>„No tak tradycyjnie jak wszędzie. Odwiedziny na gronach.”</p> <p>Przed świętami sprząta się groby.</p>
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	<p>Brak informacji.</p>

Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	„Słyszałam, że dopóki dziecko nie zostanie ochrzczone, to nie powinno się wyjeżdżać na wieś i żeby tam wszyscy zaglądali w ten wózek (...) bo ktoś <i>ociosuje</i> .” Należy mieć we wózku coś czerwonego.
2.	Ślub i wesele	<i>Pórtelam</i> – zwyczaj jest organizowany tydzień przed weselem (dawniej był dzień przed). Obecnie odbywa się w wynajętej sali. Pozostał zwyczaj tłuczenia szkła, jednak tłucze się je do przygotowanego wcześniej pojemnika (taczka). Na <i>pórtelam</i> przychodzą znajomi, delegacje z pracy. Oczepiny odbywają się o godzinie 24.00.
3.	Śmierć i pogrzeb	Dawniej różańce odbywały się w domu. Obecnie zwłoki zmarłego znajdują się w kaplicy.
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		Brak informacji.
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		1. Czernina 2. Sine kluchy – „No to są te ziemniaki takie tarte na tarce. Do tego mąka i jajo rzucane na wodę z pokrywki” Podawane są z boczkiem i cebulką i kapustą gotowaną.
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		Brak informacji.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	Kapliczka Matki Boskiej z Dzieciątkiem.

2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Pielgrzymki organizuje parafia w Chrzypsku do Kościoła w Biezdrowie.
6.	Lokalne odpusty	W kwietniu odbywa się odpust w kościele parafialnym pw. św. Wojciecha. Odbywa się msza odpustowa, są stragany z różnymi produktami.
V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie		
1.	Dożynki	Wieniec przygotowywane są do kościoła, gdy są organizowane dożynki gminne.
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	Dzień dziecka połączony z zakończeniem lub początkiem lata. Festyn jest organizowany przez mieszkańców wsi. Wieczorem jest zorganizowana zabawa dla dorosłych. Festyn organizowany jest na boisku i w świetlicy wiejskiej.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Dzień Kobiet – spotkanie na sali wiejskiej – placek i kawa.